

GLASUL JURNALULUI*

O carte ciudată și aparent violentă – prin titlu și prin coperta care ni-l înfățișează pe Dumnezeu închis după gratii! – a publicat anul trecut Virgil Panait. Atât de ciudată, incomodă și derutantă încât unii comentatori nici nu i-au acordat prea multă atenție, oprindu-se strict la titlu, răsfoind-o, tratând-o cu superficialitate. Adică așa cum nu merita să fie tratată această carte ce se cere citită și judecată pagină cu pagină, cu toată seriozitatea. Așa s-ar explica de ce un „specialist în răsfoitul volumelor”, grăbit peste poate, aprecia eronat că Virgil Panait a scris... o carte de cugetări! Evident că e vorba despre **un jurnal** de scriitor, lucru pe care-l divulgă de la bun început: «*Dar am uitat să vă întreb: a scrie un jurnal este, oare, un act de cultură sau un refugiu, o amăgire? Este o dovadă de lașitate sau o bravură? Un pariu cu tine sau cu timpul? Cred, totuși că jurnalul este un exercițiu de supraviețuire prin exploatarea intimității, dar și un act de mare risc (riscul de-a fi martor?), o provocare. La urma urmei, un jurnal e un roman*».

Asta înseamnă că și volumul de față ar putea fi considerat un roman – un roman post-modern construit pe scheletul unui jurnal. Poate fi citit, însă, și ca jurnal scris pe osatura unui roman. Spun asta și pentru că textul în discuție este împărțit în trei capitole distincte: «*Un vis posibil. Scenariu*», «*Nota autorului*» și «*Jurnalul*» propriu – zis, care nu este al autorului cărții, cum s-ar putea crede, ci al unui personaj ciudat – Aristotel Căpușă. Circumspect, pentru a nu intra în panică, speriați de titlul cărții - «*De ce avem dreptul să-l dăm în judecată pe Dumnezeu*», autorul ne avertizează de la primele rânduri fără nici un echivoc: «*Această carte este o ficțiune. Orice asemănare cu persoane reale ori ireale este pur și simplu întâmplătoare*»

Autorul iese, deci din scenă, rămânând doar personajul Aristotel Căpușă care visează... să-l dea în judecată pe Dumnezeu cel adevărat, dar el îl dă în judecată pe celălalt Dumnezeu (un vecin ce purta acest supranume!) De aici – probabil – confuzia și **oprobiul** unor comentatori. Personajul – chiar visează procesul cu Dumnezeu – vecinul, plin de un umor sarcastic, bine calculat. De ce l-a dat personajul nostru în judecată pe **Dumnezeu, vecinul?** «*Pentru că îmi împușcase câinele, pisica, găinile și purcelul din ogradă pe motiv că-i aduc aminte de copilărie*» Dar lucrul acesta îl aflăm abia la finalul cărții. În schimb, pe parcursul jurnalului, personajul Aristotel

Căpușă face un inventar al motivelor (care de care mai haios) pentru care Dumnezeul celălalt (din ceruri) ar putea fi dat în judecată (Repet: acest fapt rămâne în faza de intenție, o dorință) Aici se află – cred eu – cheia de boltă a cărții. Pe care nu știu câți au deslușit-o, mai ales că motivele inventariate de personaj – vreo douăzeci la număr – pentru care Dumnezeu cel adevărat ar putea fi judecat, sunt greu de reprodus... fie și pe hârtie! Din motive de autocenzură. Oricum, multe dintre aceste motive par a fi plauzibile.

Uneori autorul este **nu** monstruos ci de-a dreptul cinic, risc pe care și-l asumă cu toată responsabilitatea. De fapt ce conține acest jurnal? Notatii, citate din diverși autori, versuri, opinii despre cărți și autori (unele, prea concentrate și eliptice, din păcate), bancuri, dialoguri, vorbe de spirit, dar și platitudini, doar fac parte din viață. Totul e scris cu ironie, într-o spumoasă băscălie, formând (să zicem) o mică «*filozofie fabulatorie*», cum scria cineva – ceea ce face din actor, un romantic modern. Dar o întrebare se impune: este cartea lui Virgil Panait un act blasfemator și teribilist? Eu aș zice că nu este. De ce? Pentru că el salvează / pune în valoare limbajul mai slobod, deocheat uneori, prin ironie și autoironie.

Citind cartea, gândul m-a dus imediat la „*Caietele*” lui Eugen Barbu ori la cărțile de început ale lui Matei Călinescu (iertată să-mi fie blasfemia), diferența esențială fiind aceea că Virgil Panait rămâne poet, unul teribilist care vrea să șocheze, să spargă șabloanele limbajului. De aici, un anume disconfort (calculat) al cititorului! Ce-i lipsește acestei cărți? Poate lapidaritatea excesivă și schematismul întâlnit deseori... dă impresia de inconsistență a limbajului / discursului. Nu e cea mai bună carte a autorului, orice ar spune acesta, dar ea ne arată – pe alocuri – un poet matur, un iubitor al cărții, un cititor avizat și „rău”, neiertător, un fin observator al cotidianului, un judecător percutant al amatorismului și prostiei. Important este că Virgil Panait ia atitudine, are opinii care intrigă și-l provoacă pe cititor, îl predispune la meditație asupra lumii, a tragicului din lucrurile rostogolitoare ale lumii printr-o atitudine marcat ironică.

Un lucru este sigur: Virgil Panait nu ne-a oferit o carte de vacanță, ci una care nu te lasă indiferent: ori / ori... Poate că titlul cărții este imposibil, poate că autorul este (uneori) neglijent la construcție, poate că... Dar ce mai contează când el a scris o carte greu de clasificat, dar imposibil de ignorat. „*Dar de ce am ține mortăș să o încadrăm?*” se întreba cu legitimitate un comentator. În final rămâi cu impresia că **jurnalul** acesta a vorbit, vorbește! Citez: «*Glasul jurnalului: romanul sunt eu!*» Așa o fi!

* Virgil Panait, *De ce avem dreptul să-l dăm în judecată pe Dumnezeu*, Focșani, Ed. Andrew, 2007